

Ispitni katalog za državnu maturu
u školskoj godini 2016./2017.

GEOGRAFIJA

Sadržaj

Uvod	5
1. Područja ispitivanja	5
2. Obrazovni ishodi	5
2.1. Fizička geografija.....	6
2.2. Društvena geografija.....	7
2.3. Regionalna geografija svijeta.....	8
2.4. Geografija Hrvatske	8
3. Struktura ispita.....	10
4. Tehnički opis ispita	11
4.1. Trajanje ispita	11
4.2. Izgled ispita i način rješavanja	11
4.3. Pribor	12
5. Opis bodovanja	12
5.1. Vrednovanje prve ispitne knjižice	12
5.2. Vrednovanje druge ispitne knjižice.....	12
6. Primjeri zadataka	13
6.1. Primjeri zadataka višestrukoga izbora	13
6.2. Primjeri zadataka kratkoga odgovora <i>(zadaci bodovani s jednim bodom)</i>	14
6.3. Primjeri zadataka kratkoga odgovora <i>(zadaci bodovani s dvama bodovima)</i>	16
6.4. Primjeri zadataka produženoga odgovora	18
7. Priprema za ispit	22

Uvod

Geografija je na državnoj maturi izborni predmet. U Ispitnome katalogu za državnu maturu iz Geografije jasno je opisano što će se i na koji način ispitivati u ispitu državne mature iz Geografije u školskoj godini 2016./2017.

Ispitni katalog usklađen je s odobrenim četverogodišnjim Nastavnim planom i programom za Geografiju u gimnazijama¹.

Ispitni katalog sadržava sedam poglavlja:

1. Područja ispitivanja
2. Obrazovni ishodi
3. Struktura ispita
4. Tehnički opis ispita
5. Opis bodovanja
6. Primjeri zadataka
7. Priprema za ispit.

U prvoj i drugome poglavlju navedeno je što se ispituje u ispitu. U prvoj su poglavlju navedena područja ispitivanja, a u drugome ključna znanja i vještine koje pristupnik² treba usvojiti.

U trećem, četvrtome i petome poglavlju opisani su način ispitivanja, struktura i oblik ispita, vrste zadataka te način rješavanja i vrednovanja zadataka i ispitnih cjelina. U šestome su poglavlju navedeni primjeri zadataka s detaljnim objašnjenjem, a u sedmome poglavlju objašnjeno je na koji se način treba pripremiti za ispit.

1. Područja ispitivanja

Ispit iz Geografije sastoji se od dviju ispitnih knjižica.

U objema se ispitnim knjižicama podjednako ispituju geografska znanja i geografske vještine.

U zadatcima u kojima se ispituju **geografska znanja** provjerava se u kojoj mjeri pristupnik zna i može odrediti i objasniti geografske činjenice i generalizacije.

U zadatcima u kojima se ispituju **geografske vještine** provjerava se u kojoj mjeri pristupnik zna i može upotrebljavati geografske karte te geografske statističke i grafičke metode u interpretaciji prostornih pojava i procesa.

Dostignute razine znanja i vještine pristupnika provjeravaju se u ovim područjima:

1. fizičkoj geografiji
2. društvenoj geografiji
3. regionalnoj geografiji svijeta
4. geografiji Hrvatske.

2. Obrazovni ishodi

U ovome su poglavlju za svako područje ispitivanja navedeni obrazovni ishodi, odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik mora znati, razumjeti i treba učiniti da bi ostvario željeni rezultat u ispitu.

¹Glasnik Ministarstva prosvjete i športa, broj 1, Školske novine, Zagreb, 1994.

²Termin *pristupnik* u tekstu kataloga ima opće značenje te se odnosi i na pristupnice i na pristupnike.

2.1. Fizička geografija

GEOGRAFSKA ZNANJA	GEOGRAFSKE VJEŠTINE
<p>Od pristupnika se očekuje da može:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definirati i objasniti geografiju kao znanost, razlikovati njezine grane i discipline • imenovati ljudе zасlužne za razvoj i razumijevanje geografije te prirodnih i društvenih geografskih procesa • objasniti osnovne pojmove iz orientacije na geografskoj karti i u prostoru • definirati osnovne pojmove o svemiru i navesti primjere • razlikovati svemirska tijela • opisati Sunčev sustav i objasniti položaj Zemlje u Sunčevu sustavu • objasniti oblik i prepoznati dimenzije Zemlje • povezati i objasniti uzroke i posljedice gibanja Zemlje • razlikovati i imenovati različite kalendare • definirati osnovne kartografske pojmove • razlikovati i objasniti elemente karte • razlikovati vrste geografskih karata • definirati osnovne pojmove vezane uz reljef • analizirati građu Zemlje i sastav litosfere • povezati geološka razdoblja i orogeneze te navesti primjere reljefnih cjelina za pojedina geološka razdoblja i orogeneze • definirati endogene pokrete i objasniti njihove uzroke i posljedice te navesti primjere • povezati djelovanje egzogenih sila i nastanak različitih tipova reljefa i reljefnih oblika • poznavati i povezati klimatske čimbenike i klimatske elemente • klasificirati klimatske razrede i tipove prema Köppenu i povezati ih s vegetacijskim zajednicama • definirati osnovne pojmove vezane uz svjetsko more i vode na kopnu te navesti primjere • poznavati svojstva i gibanja morske vode • razlikovati vode na kopnu i njihova obilježja • klasificirati tla i povezati ih s bioklimatskim zajednicama • objasniti utjecaj prirodnogeografskih obilježja na gospodarski razvoj, strukturu gospodarstva, strukturu stanovništva i naseljenost • povezati prirodna i društvena obilježja Zemlje te ih smjestiti u prostor. 	<p>Od pristupnika se očekuje da može:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepoznati i razlikovati elemente karte i različite vrste geografskih karata • izračunati razlike u pojasnim vremenima • upotrebljavati mjerilo • primijeniti osnovne pojmove iz orientacije na geografskoj karti i u prostoru • imenovati toplinske pojase na geografskoj karti i karakteristične paralele • analizirati na crtežu i geografskoj karti uzroke i posljedice gibanja Zemlje • prepoznati i imenovati reljefne oblike uz pomoć skica i fotografija • imenovati i na crtežu obilježiti unutarnju građu Zemlje • imenovati i analizirati osnovne endogene i egzogene procese i oblike uz pomoć crteža i fotografija te isječaka topografskih i tematskih karata • obilježiti ili prepoznati na karti primjere pojedinih tipova i oblika reljefa te tipove klime • imenovati na karti oceane, najznačajnija mora, morske struje, morske prolaze, rijeke i jezera • izračunati klimatske elemente i analizirati dijagrame, primjerice, klimatske dijagrame i sinoptičke karte na temelju danih podataka • povezati prirodna i društvena obilježja Zemlje te ih smjestiti u prostor i na geografsku kartu.

2.2. Društvena geografija

7

GEOGRAFSKA ZNANJA	GEOGRAFSKE VJEŠTINE
<p>Od pristupnika se očekuje da može:</p> <ul style="list-style-type: none">• definirati osnovne demogeografske pojmove i navesti primjere• analizirati promjenu broja stanovnika prostorno i vremenski• objasniti razmještaj stanovništva te gustoću naseljenosti na Zemlji• analizirati pokazatelje prirodnoga i prostornoga kretanja stanovništva• razlikovati tipove migracija i općega kretanja stanovništva• objasniti teoriju demografske tranzicije i prepoznati ili odrediti etape i podetape na primjerima država• razlikovati strukture stanovništva te objasniti njihov prostorni raspored• objasniti povezanost demografskoga i gospodarskoga razvoja (i navesti primjere prostora)• razlikovati tipove i mjere populacijske politike (i navesti primjere)• razlikovati tipove naselja, gradova i urbanih sustava te objasniti utjecaj prirodne osnove i društvenoga razvoja na oblike i razvoj naselja, ruralni pejzaž i gradske regije• definirati osnovne pojmove iz ekonomskog geografskog računanja• objasniti čimbenike razvoja primarnih djelatnosti• razlikovati oblike i tipove poljoprivredne proizvodnje• analizirati strukturu, značenje i prostorni raspored poljoprivredne proizvodnje, ribarstva i šumarstva• analizirati strukturu, značenje i prostorni raspored rудarstva, energetskih izvora te industrije• objasniti razvoj, obilježja i značenje sekundarnih djelatnosti• usporediti stare i nove industrijske grane i prostore• objasniti razvoj i značenje tercijarnih i kvartarnih djelatnosti• navesti oblike i grane prometa i njihovo značenje• navesti primjere i usporediti važnost najprometnijih pomorskih, zračnih i riječnih luka, prometnih pravaca i čvorova• analizirati čimbenike razvoja turizma na primjerima glavnih turističkih regija te imenovati prepoznatljiva turistička obilježja• objasniti svjetska trgovinska kretanja• objasniti utjecaj stanovništva i ljudskih djelatnosti na okoliš te poznavati osnove politike zaštite okoliša• objasniti utjecaj prirodnih i društvenih čimbenika na socijalno-ekonomski razvoj pojedinih regija, država i kontinenata• povezati prirodna i društvena obilježja Zemlje te ih prepoznati i smjestiti u prostor.	<p>Od pristupnika se očekuje da može:</p> <ul style="list-style-type: none">• analizirati na geografskoj karti razmještaj stanovništva na Zemlji• izračunati odrednice prirodnoga, prostornoga i općega kretanja stanovništva te pokazatelje pojedinih struktura stanovništva• analizirati na geografskoj karti glavne smjerove migracija na Zemlji• analizirati dijagrame, tablice i tematske karte, npr. dijagram demografskoga razvoja i dobno-spolne strukture, tematsku kartu jezičnoga sastava stanovništva itd.• prepoznati ili imenovati na geografskoj karti primjere država i prostora za određene strukture stanovništva, opće, prirodno i prostorno kretanje stanovništva te skicom prikazati opće, prirodno i prostorno kretanje stanovništva• prepoznati ili imenovati na geografskoj karti, fotografijama ili crtežima primjere različitih oblika naselja, ruralnoga krajolika, povijesnoga razvoja različitih tipova naselja te urbanih sustava• analizirati prostornu strukturu grada• prepoznati ili imenovati na geografskoj karti glavne oblike poljoprivrede, prostorni raspored poljoprivredne proizvodnje, glavna ribolovna područja svijeta, primjere država s razvijenom akvakulturom i glavna šumska područja na Zemlji• prepoznati ili imenovati na geografskoj karti primjere država i prostora sa značajnim energetskim izvorima i mineralnim sirovinama te prepoznati i imenovati stare i nove industrijske prostore• poznavati i imenovati na geografskoj karti države s razvijenim pojedinim oblicima prometa, glavne plovne rijeke, jezera i kanale, najprometnije pomorske i zračne luke svijeta te područja s razvijenim cjevovodnim prometom• imenovati na geografskoj karti glavne turističke regije svijeta i važnija turistička središta te prepoznati na fotografijama turističke atrakcije i smjestiti ih u prostor i na geografsku kartu• imenovati na geografskoj karti primjere najstarijih, najvećih i najpoznatijih nacionalnih parkova• povezati prirodna i društvena obilježja Zemlje te ih prepoznati i smjestiti u prostor i na geografsku kartu.

2.3. Regionalna geografija svijeta

GEOGRAFSKA ZNANJA	GEOGRAFSKE VJEŠTINE
<p>Od pristupnika se očekuje da može:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definirati obilježja poslijerazvojnog doba te ih povezati s obilježjima suvremenoga svijeta • analizirati proces globalizacije • razlikovati stupnjeve i tipove integracija na primjerima • navesti važnije europske i svjetske organizacije i regionalne integracije te njihova sjedišta i objasniti njihovo političko i gospodarsko značenje • objasniti razvoj i organizaciju Europske unije • definirati pojam multinacionalne kompanije, poznavati djelatnosti najvećih te navesti prednosti i nedostatke djelovanja multinacionalnih kompanija te sjedišta najvećih multinacionalnih kompanija • prostorno i vremenski analizirati nejednaki regionalni razvoj svijeta • analizirati prirodnogeografske i društveno-ekonomske posebnosti te regionalni razvoj odabranih europskih država (Njemačka, Francuska, UK i Italija), izvaneuropskih država (SAD, Kanada, Japan, Australija, azijski tigrovi) i odabranih država svjetskoga značaja (Ruska Federacija, Kina, Indija) • analizirati procese društveno-gospodarske tranzicije • analizirati prirodnogeografsku i društvenu složenost Azije • analizirati prirodnogeografske i društveno-ekonomske posebnosti te regionalni razvoj Latinske Amerike i Afrike • povezati prirodna i društvena obilježja Zemlje te ih smjestiti u prostor. 	<p>Od pristupnika se očekuje da može:</p> <ul style="list-style-type: none"> • imenovati ili prepoznati na geografskoj karti države članice važnijih europskih i svjetskih organizacija i regionalnih integracija i njihova sjedišta • imenovati ili prepoznati na geografskoj karti države koje su pristupile Europskoj zajednici (Europskoj uniji) u pojedinim krugovima širenja i države kandidate • prepoznati ili imenovati na geografskoj karti i dijagramima primjere nejednakoga regionalnog razvoja svijeta • imenovati ili prepoznati na geografskoj karti prirodnogeografske i gospodarske regije te demografsko-gospodarska središta odabranih europskih država (Njemačka, Francuska, UK i Italija), visokorazvijenih izvaneuropskih država (SAD, Kanada, Japan, Australija, azijski tigrovi) i odabranih država svjetskoga značaja (Ruska Federacija, Kina, Indija) • imenovati ili prepoznati na geografskoj karti europske i tranzicijske države te države svjetskoga značaja i njihove glavne gradove • analizirati na geografskoj karti i dijagramima prirodnogeografsku i društvenu složenost Azije, Latinske Amerike i Afrike • povezati prirodna i društvena obilježja Zemlje te ih smjestiti u prostor i na geografsku kartu.

2.4. Geografija Hrvatske

GEOGRAFSKA ZNANJA	GEOGRAFSKE VJEŠTINE
<p>Od pristupnika se očekuje da može:</p> <ul style="list-style-type: none"> • objasniti geografski smještaj i složenost geografskoga položaja Hrvatske • izdvojiti i objasniti elemente državnosti i identiteta • objasniti značenje hrvatskoga praga i položaj Hrvatske u europskoj prometnoj mreži • analizirati historijskogeografski razvoj hrvatske države i objasniti određivanje granica na kopnu i moru • opisati postanak i razvoj reljefa Hrvatske • izdvojiti tipove i oblike reljefa te vrednovati njihove gospodarske mogućnosti 	<p>Od pristupnika se očekuje da može:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepoznati i imenovati na geografskoj karti primjere pojedinih tipova i oblika reljefa • imenovati na geografskoj karti krajnje točke • prepoznati i imenovati na geografskoj karti najvažnije prometne pravce i prijevoje • usporediti na tematskim kartama oblikovanje teritorija Hrvatske kroz povijest • razlikovati na karti segmente granica prema vremenu nastanka

GEOGRAFSKA ZNANJA	GEOGRAFSKE VJEŠTINE
<ul style="list-style-type: none"> • analizirati morfometrijska obilježja reljefa i njihov utjecaj na naseljenost i gospodarstvo • objasniti klimatske čimbenike, klimatske elemente te raspored tipova klima • uočiti i objasniti povezanost reljefa, klime, tla i vegetacije u Panonskoj, Gorskoj i Primorskoj Hrvatskoj • razlikovati kategorije zaštite prirode • nabrojiti, opisati i usporediti stroge rezervate, nacionalne parkove i parkove prirode, prirodnu i kulturnu baštinu svjetske važnosti te primjere spomenika prirodne i kulturne baštine • opisati prirodnogeografska obilježja i ekološke probleme Jadranskoga mora • objasniti proces litoralizacije na primjeru Jadranskoga mora • poznavati rječnu mrežu i usporediti obilježja rijeka crnomorskog i jadranskog slijeva • poznavati prostorni raspored, obilježja i važnost jezera u Hrvatskoj • objasniti važnost voda u gospodarstvu Hrvatske • razlikovati i protumačiti strukture stanovništva Hrvatske • povezati odnos i utjecaj prirodne osnove i društvenih čimbenika na gospodarski razvoj • objasniti utjecaj prirodne osnove i društvenoga razvoja na oblike i razvoj naselja, ruralni krajolik i gradske regije • opisati razvoj urbane mreže i nodalno-funkcionalnu organizaciju prostora • razlikovati ruralna naselja i tipove ruralnih područja • opisati stupanj i dinamiku gospodarskoga razvoja Hrvatske i pojedinih regija • objasniti čimbenike razvoja i značenje primarnih djelatnosti • analizirati strukturu i prostorni raspored poljoprivredne proizvodnje, ribarstva i akvakulture • objasniti značenje šuma, vrste i prostorni raspored šumskih prostora • objasniti razvoj i značenje sekundarnih djelatnosti • analizirati strukturu i prostorni raspored energetskih izvora i industrije • objasniti razvoj i značenje tercijarnih i kvartarnih djelatnosti • vrednovati oblike prometa i njihovo značenje u gospodarstvu • analizirati čimbenike razvoja turizma te poznavati obilježja turističkih regija Hrvatske 	<ul style="list-style-type: none"> • imenovati na slijepim kartama funkcionalne, upravne, prirodnogeografske i tradicionalne regije • imenovati na geografskoj karti osnovne reljefne cjeline • analizirati klimatske dijagrame i prostorni raspored tipova klima te izračunati vertikalni gradijent temperature • prepoznati na fotografijama i imenovati na geografskoj karti stroge rezervate, nacionalne parkove i parkove prirode te prepoznati primjere ostalih kategorija zaštite • analizirati na tematskim kartama i dijagramima prirodnogeografska obilježja i ekološke probleme Jadranskoga mora • analizirati na geografskoj karti najvažnije rijeke crnomorskog i jadranskog slijeva, najvažnija jezera te ostale vode na kopnu te prepoznati na dijagramima, tablicama, tematskim kartama i fotografijama obilježja voda na kopnu • analizirati na dijagramu razvoj naseljenosti i analizirati na tematskoj karti razmještaj stanovništva • analizirati i objasniti promjenu broja stanovnika prostorno i vremenski te gustoću naseljenosti Hrvatske i pojedinih regija • analizirati dijagram prirodnoga kretanja stanovništva Hrvatske i upravnih cjelina • izračunati odrednice prirodnoga, prostornoga i općega kretanja stanovništva • analizirati na geografskoj karti prostorno kretanje stanovništva Hrvatske • razlikovati i protumačiti strukture stanovništva na dijogramima, tablicama i tematskim kartama • prepoznati na crtežima i fotografijama oblike naselja, tipove ruralnoga krajolika i vrste gradskih regija • imenovati na geografskoj karti makroregionalna, regionalna i županijska središta • analizirati na grafičkim prilozima stupanj i dinamiku gospodarskoga razvoja Hrvatske i pojedinih regija • analizirati na dijagramima i tematskim kartama strukturu i prostorni raspored poljoprivredne proizvodnje, ribarstva i akvakulture • analizirati na karti prostorni raspored šumskih prostora • objasniti razvoj i značenje sekundarnih djelatnosti s pomoću dijagrama, tablica i tematskih karata

GEOGRAFSKA ZNANJA	GEOGRAFSKE VJEŠTINE
<ul style="list-style-type: none"> objasniti gospodarsku i političku povezanost Hrvatske s Europom i svijetom (mjesto i ulogu Hrvatske u europskim i svjetskim organizacijama i regionalnim integracijama) povezati prirodna i društvena obilježja Hrvatske te ih smjestiti u prostor. 	<ul style="list-style-type: none"> analizirati na dijagramima i tematskim kartama strukturu i prostorni raspored energetskih izvora i industrije objasniti značenje tercijarnih i kvartarnih djelatnosti uz pomoć dijagrama vrednovati oblike prometa i njegovo značenje u gospodarstvu uz pomoć dijagrama razlikovati na geografskoj karti glavne turističke regije i imenovati najvažnija središta analizirati na dijagramu strukturu vanjske trgovine povezati prirodna i društvena obilježja Hrvatske te ih smjestiti u prostor i na geografsku kartu.

3. Struktura ispita

Ispit se sastoji od dviju ispitnih knjižica koje sadržavaju 76 zadataka. Pristupnik u ispitu može ostvariti 100 bodova. Svako područje ispitivanja (fizička geografija, društvena geografija, regionalna geografija svijeta i geografija Hrvatske) zastupljeno je u objema ispitnim knjižicama. Jednak je broj zadataka i bodova za svako područje ispitivanja (tablica 1.).

Tablica 1. Struktura ispita prema područjima ispitivanja

PODRUČJA ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA
Fizička geografija	19	25
Društvena geografija	19	25
Regionalna geografija svijeta	19	25
Geografija Hrvatske	19	25
UKUPNO	76	100

Prva ispitna knjižica sadržava 40 zadataka višestrukoga izbora. Jednak je broj zadataka i bodova za svako područje ispitivanja (tablica 2. i tablica 3.).

Tablica 2. Struktura prve ispitne knjižice prema vrsti zadataka

VRSTA ZADATAKA	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA
Zadaci višestrukoga izbora	40	40

Tablica 3. Struktura prve ispitne knjižice prema područjima ispitivanja

PODRUČJA ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA
Fizička geografija	10	10
Društvena geografija	10	10
Regionalna geografija svijeta	10	10
Geografija Hrvatske	10	10
UKUPNO	40	40

Druga ispitna knjižica sadržava 36 zadataka otvorenoga tipa (16 zadataka kratkoga odgovora koji donose jedan bod, 16 zadataka kratkoga odgovora koji donose dva boda i četiri zadatka produženoga odgovora koji donose najviše tri boda (tablica 4.). Jednak je broj zadataka i bodova za svako područje ispitivanja (tablica 5.).

Tablica 4. Struktura druge ispitne knjižice prema vrsti zadataka

VRSTA ZADATAKA	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA
Zadatci kratkoga odgovora (1 bod)	16	16
Zadatci kratkoga odgovora (2 boda)	16	32
Zadatci produženoga odgovora (3 boda)	4	12

Tablica 5. Struktura druge ispitne knjižice prema područjima ispitivanja

PODRUČJA ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA
Fizička geografija	9	15
Društvena geografija	9	15
Regionalna geografija svijeta	9	15
Geografija Hrvatske	9	15

4. Tehnički opis ispita

4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Geografije traje **120 minuta** bez stanke.

Vremenik provedbe bit će objavljen u *Vodiču kroz ispite državne mature te na mrežnoj stranici Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja* (www.ncvvo.hr).

4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj su dvije ispitne knjižice i list za odgovore.

Važno je pozorno pročitati tekst općih uputa i tekst uputa za rješavanje zadataka i označavanje točnih odgovora.

Primjeri uputa za rješavanje pojedinih vrsta zadataka nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

U zadatcima višestrukoga izbora pristupnik mora označiti točne odgovore znakom X na listu za odgovore. Ako pristupnik označi više od jednoga odgovora, zadatak će se bodovati s 0 (nula) bodova bez obzira na to što je među označenima i točan odgovor.

Zadatke otvorenoga tipa (kratkoga i produženoga odgovora) pristupnici rješavaju upisivanjem točnoga odgovora na predviđeno mjesto naznačeno u uputi za rješavanje. U zadatcima produženoga odgovora pristupnici trebaju odgovoriti s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak. Prilikom rješavanja zadataka produženoga odgovora pristupnici mogu upotrebljavati prostor za koncept, ali ne smiju zaboraviti prepisati svoje odgovore na predviđeno mjesto.

Ako pristupnik pogriješi, treba prekrižiti netočan odgovor, staviti ga u zagradu, napisati točan odgovor i staviti skraćeni potpis pored točnoga odgovora.

U zadatcima otvorenoga tipa (osim ako je odgovor jedno slovo) **ne priznaju** se odgovori upisani velikim tiskanim slovima.

Geografska imena treba pisati sukladno važećemu pravopisu.

Grafički prilozi i geografske karte sastavni su dijelovi ispita.

4.3. Pribor

Tijekom pisanja ispita iz Geografije dopušteno je upotrebljavati samo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

5. Opis bodovanja

Pristupnik u ispitu može ostvariti 100 bodova.

5.1. Vrednovanje prve ispitne knjižice

Svaki točno označen odgovor na listu za odgovore u zadatcima višestrukoga izbora donosi jedan bod. Uspješnim rješavanjem tih zadataka pristupnik može ostvariti 40 bodova.

5.2. Vrednovanje druge ispitne knjižice

U zadatcima kratkoga odgovora traže se jedan ili dva odgovora. Svaki točan odgovor donosi jedan bod osim u zadatcima u kojima se ispituju geografske vještine gdje se jednim bodom vrednuje imenovanje i ispravno označavanje/prepoznavanje traženoga pojma/pojave na geografskoj karti i ostalim grafičkim prilozima.

Jedan zadatak produženoga odgovora vrednuje se s jednim bodom, dvama bodovima ili maksimalno trima bodovima ovisno o preciznosti pristupnikova odgovora. Opis bodovanja prema vrsti zadataka prikazan je u tablici 6.

Točnim rješavanjem zadataka kratkoga i produženoga odgovora u drugoj ispitnoj knjižici pristupnik može ostvariti 60 bodova.

Tablica 6. Opis bodovanja prema vrsti zadataka

VRSTA ZADATAKA	OPIS BODOVANJA
Zadatci višestrukoga izbora	1 bod – točan odgovor 0 bodova – netočan odgovor ili nije označen odgovor ili su označeni dva i više odgovora
Zadatci kratkoga odgovora (1 bod)	1 bod – točan odgovor 0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor
Zadatci kratkoga odgovora (2 boda)	2 boda – potpuno točna dva odgovora 1 bod – potpuno točan jedan odgovor, bez obzira je li drugi odgovor netočan ili nije naveden odgovor 0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor
Zadatci produženoga odgovora (3 boda)	3 boda – odgovor zadovoljava zahtjeve zadatka, logično je strukturiran, sadržajan i usmjeren na zadatak 2 boda – zadatak je djelomično odgovoren, primjerice, točno je imenovano ono što se traži u zadatku, prisutan je i opis kojemu nedostaju informacije ili su samo djelomično točne ili su samo djelomično usmjerene na zadatak 1 bod – točno je imenovano ono što se traži, ali nedostaje opis ili sadržava netočne informacije ili one nisu usmjerene na zadatak 0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor ili odgovor ne zadovoljava niti jedan od prethodno navedenih kriterija

Najveći broj bodova koji pristupnici mogu ostvariti u ispitu s obzirom na broj i vrstu zadataka prikazan je u tablici 7.

Tablica 7. Ukupan broj bodova prema vrsti zadataka

ZADATCI VIŠESTRUKOGA IZBORA	ZADATCI KRATKOGA ODGOVORA	ZADATCI PRODUŽENOGA ODGOVORA	UKUPNO
40	48	12	100

6. Primjeri zadataka

U ovome su poglavlju primjeri zadataka. Uz svaki primjer zadatka ponuđeni su uputa, točan odgovor, obrazovni ishod i način bodovanja.

6.1. Primjeri zadataka višestrukoga izbora

U sljedećim zadatcima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Točan odgovor donosi jedan bod.

Primjer 1.

Koje od navedenih izolinija na geografskoj karti povezuju mesta iste slanoće mora?

- A.** izohaline
- B.** izohele
- C.** izohijete
- D.** izohipse

TOČAN ODGOVOR: A

OBRAZOVNI ISHOD: definirati osnovne kartografske pojmove

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije označen odgovor ili su označeni dva ili više odgovora

Primjer 2.

Kojemu tipu pripadaju naselja vezana uz transhumantno stočarstvo na Pirenejima?

- A.** efemernim naseljima
- B.** periodičnim naseljima
- C.** privremenim naseljima
- D.** stalnim naseljima

TOČAN ODGOVOR: B

OBRAZOVNI ISHOD: razlikovati tipove naselja, gradova i urbanih sustava te objasniti utjecaj prirodne osnove i društvenoga razvoja na oblike i razvoj naselja, ruralni pejzaž i gradske regije

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije označen odgovor ili su označeni dva ili više odgovora

Primjer 3.

Koja država Europske unije danas ima najviše zastupnika u Europskome parlamentu?

- A.** Francuska
- B.** Italija
- C.** Njemačka
- D.** Ujedinjeno Kraljevstvo

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: objasniti razvoj i organizaciju Europske unije

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije označen odgovor ili su označeni dva ili više odgovora

Primjer 4.

Kojim su paneuropskim koridorom ili njegovim ogrankom izravno povezani Budimpešta i Vukovar?

- A.** Vb
- B.** Vc
- C.** VII
- D.** X

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: objasniti značenje hrvatskoga praga i položaj Hrvatske u europskoj prometnoj mreži

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije označen odgovor ili su označeni dva ili više odgovora

6.2. Primjeri zadataka kratkoga odgovora.

(*zadaci bodovani s jednim bodom*)

U sljedećim zadatcima odgovorite kratkim odgovorom (riječu, slovom ili brojem) ili dopunite rečenicu, kartu ili tablicu upisivanjem sadržaja koji nedostaje.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ovoj ispitnoj knjižici.

Ne popunjavajte prostor za bodovanje.

Primjer 1.

Kako se naziva vrsta pokreta litosfernih ploča kojim je nastala najviša reljefna cjelina prikazana na satelitskoj snimci? _____

TOČAN ODGOVOR: podvlačenje (subdukcija)
(litosferskih ploča)

OBRAZOVNI ISHOD: imenovati i analizirati osnovne endogene i egzogene procese i oblike uz pomoć crteža i fotografija te isječaka topografskih karata

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor

Primjer 2.

Kako se naziva rijetko ili povremeno nastajan prostor na Zemlji? _____

TOČAN ODGOVOR: subekumena

OBRAZOVNI ISHOD: objasniti osnovne demogeografske pojmove i navesti primjere

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor

Primjer 3.

Koje je bilo ime države čijim je raspadom 1991. godine nastalo 15 država u tranziciji?

TOČAN ODGOVOR: Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika (Sovjetski Savez, SSSR)

OBRAZOVNI ISHOD: analizirati procese društveno-gospodarske tranzicije

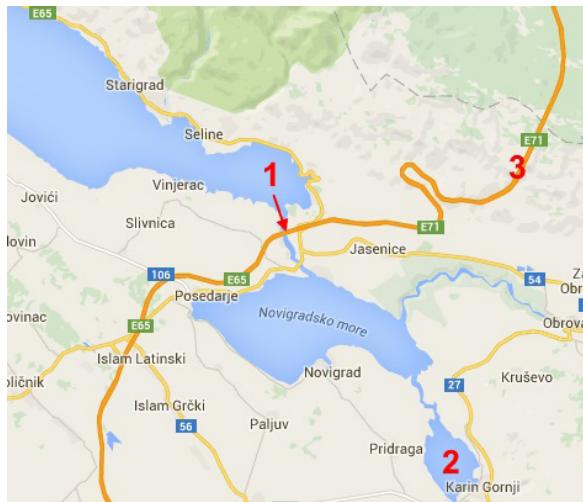
BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor

Primjer 4.

Koje je ime ekološki ugroženoga zaljeva označenoga na karti brojem 2?

TOČAN ODGOVOR: Karinsko more

OBRAZOVNI ISHOD: analizirati na tematskim kartama i dijagramima prirodnogeografska obilježja i ekološke probleme Jadranskoga mora

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor

6.3. Primjeri zadataka kratkoga odgovora (zadatci bodovani s dvama bodovima)

Primjer 1.

Što prikazuju priloženi topografski znakovi?

- 1.1. _____
- 1.2. _____

TOČAN ODGOVOR: 1.1. spilja (špilja, pećina); 1.2. crkva

OBRAZOVNI ISHOD: definirati osnovne kartografske pojmove

BODOVANJE:

2 boda – potpuno točna dva odgovora

1 bod – potpuno točan jedan odgovor, bez obzira je li drugi odgovor netočan ili nije naveden odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor

Primjer 2.

Riješite zadatak uz pomoć priložene geografske karte.

2.1. Kojim je brojem označen kontinent s najstarijim dobnim sastavom stanovništva u svijetu? _____

Koje je ime toga kontinenta? _____

2.2. Kojim je brojem označen kontinent s najmlađim dobnim sastavom stanovništva u svijetu? _____

Koje je ime toga kontinenta? _____

TOČAN ODGOVOR: 2.1. 3, Europa; 2.2. 5, Afrika

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati ili imenovati na geografskoj karti primjere država i prostora za određene strukture stanovništva, opće, prirodno i prostorno kretanje stanovništva te skicom prikazati opće, prirodno i prostorno kretanje stanovništva

BODOVANJE:

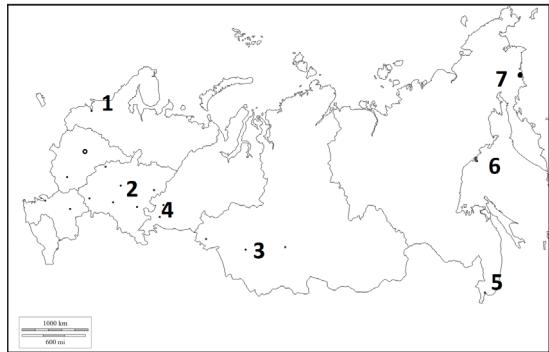
2 boda – potpuno točna dva odgovora

1 bod – potpuno točan jedan odgovor, bez obzira je li drugi odgovor netočan ili nije naveden odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor

Primjer 3.

Riješite zadatak uz pomoć priložene geografske karte.

3.1. Koje je ime najprometnije pomorske luke
azijskoga dijela Ruske Federacije? _____

Kojim je brojem ta luka označena na priloženoj
geografskoj karti? _____

3.2. Koje je ime grada koji se nalazi na ušću rijeke
Neve? _____

Kojim je brojem taj grad označen na priloženoj
geografskoj karti? _____

TOČAN ODGOVOR: 3.1. Vladivostok, 5; 3.2. Sankt
Peterburg (St. Peterburg), 1

OBRAZOVNI ISHOD: imenovati ili prepoznati na
geografskoj karti prirodnogeografske i gospodarske
regije te demografsko-gospodarska središta odabralih
europskih država (Njemačka, Francuska, UK i Italija),
visokorazvijenih izvaneuropskih država (SAD, Kanada,
Japan, Australija, azijski tigrovi) i odabralih država
svjetskoga značaja (Ruska Federacija, Kina, Indija)

BODOVANJE:

2 boda – potpuno točna dva odgovora

1 bod – potpuno točan jedan odgovor, bez obzira je li
drugi odgovor netočan ili je izostao

0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor

Primjer 4.

Riješite zadatak uz pomoć priložene fotografije.

4.1. Koje je ime lokaliteta prikazanoga na priloženoj
fotografiji? _____

4.2. Koja je vrsta stijena prema postanku prikazana na
priloženoj fotografiji? _____

TOČAN ODGOVOR: 4.1. Rupnica; 4.2. magmatske
(vulkanske, eruptivne stijene)

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati na fotografijama
i imenovati na geografskoj karti stroge rezervate,
nacionalne parkove i parkove prirode te prepoznati
primjere ostalih kategorija zaštite prirode

BODOVANJE:

2 boda – potpuno točna dva odgovora

1 bod – potpuno točan jedan odgovor, bez obzira je li
drugi odgovor netočan ili nije naveden odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor

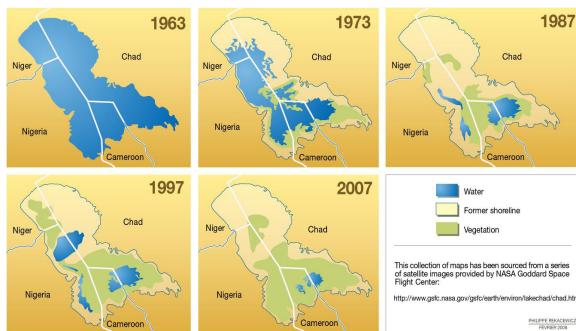
6.4. Primjeri zadatka produženoga odgovora.

U sljedećim zadatcima odgovorite s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak.

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici. Ne popunjavajte prostor za bodovanje.

Primjer 1.

Riješite zadatak uz pomoć priloženih geografskih karata.

Navedite dva uzroka nestajanja jezera Čad i svaki ukratko obrazložite.

Prostor za koncept:

OBRAZOVNI ISHOD: objasniti utjecaj prirodnogeografskih obilježja na gospodarski razvoj, strukturu gospodarstva, strukturu stanovništva i naseljenost

NAČIN BODOVANJA I TOČNI ODGOVORI:

0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor ili ako su navedeni općeniti pojmovi bez obrazloženja: suša, isparavanje

1 bod – bilo koja dva od navedenih uzroka: klimatske promjene, prekomjerno korištenje vodnih resursa (loše upravljanje vodnim resursima, pojačano navodnjavanje, korištenje vode rijeka Chari i Logone za navodnjavanje ili smanjen dotok vode u jezero), smanjenje godišnje količine padalina u zavali Čada

2 boda – navedena dva uzroka i obrazložen jedan uzrok

3 boda – navedena dva uzroka i oba obrazložena

- obrazloženje klimatskih promjena: pojačano isparavanje zbog porasta srednjih godišnjih temperatura zraka (povećana insolacija) uzrokuje veći gubitak vode nego što ga uvirci (pritoci) mogu nadoknaditi (iz obrazloženja mora biti razvidna poveznica rasta temperature zraka i isparavanja na bilancu vode u jezeru)

- obrazloženje uzroka slabijega dotoka vode u jezero: sve veća količina vode iskorištena za navodnjavanje (megaprojekti navodnjavanja u državama kroz koje teku rijeke Chari i Logone, korištenje vode rijeka Chari i Logone za navodnjavanje, smanjen dotok vode u jezero, sve veće potrebe lokalnoga stanovništva i gospodarstva za vodom, nezadovoljavajuća provedba zakona o zaštiti okoliša, loše upravljanje vodnim resursima) (nije nužno navođenje imena rijeka)

- obrazloženje smanjenja godišnje količine padalina: ukupna godišnja količina padalina u zavali Čada

(u Zapadnoj Africi) smanjuje se zbog povlačenja intertropske konvergencije na jug, a povlačenje je uzrokovano povećanim onečišćenjem zraka u Evropi (obrazloženje iz kojega je razvidna poveznica pomicanja zone zenitnih kiša i količine padalina); to uzrokuje višegodišnje suše i smanjenje razine vode u jezeru

Primjer 2.

Riješite zadatak uz pomoć priloženoga kartodijagrama i tablica.

Procijenjene rezerve nafte 2011. godine

RANG	DRŽAVA	PROCIJENJENE REZERVE NAFTE U MLRD. BARELA
1.	Saudska Arabija	262,6
2.	Venezuela	211,2
3.	Kanada	175,2
4.	Irak	137,0
5.	Kuvajt	115,0
6.	UAE	104,0
7.		97,8

8.	Rusija	60,0
9.	Libija	46,2
10.	Nigerija	37,2
11.	Kazahstan	30,0
12.	Katar	25,4
13.	SAD	20,7
14.	Kina	14,8
15.	Brazil	12,9
16.	Alžir	12,2
17.	Meksiko	10,4
18.	Angola	9,5
19.	Azerbajdžan	7,0
20.	Ekvador	6,5

www.org/opec_web/en/data

Najveća gospodarstva u svijetu prema BND-u 2011. godine

RANG	DRŽAVA	BND (MLRD. USD)
1.	SAD	15 148,2
2.	Kina	6 643,2
3.	Japan	5 739,5
4.	Njemačka	3 167,7
5.	Francuska	2 775,7
6.	Ujedinjeno Kraljevstvo	2 370,4
7.	Italija	2 144,7
8.	Brazil	2 107,7
9.	Indija	1 766,2
10.	Kanada	1 570,9
11.	Rusija	1 522,3
12.	Španjolska	1 428,3

<http://databank.worldbank.org/data/download/WDI-2013-ebook.pdf>

Izdvojite tri države koje imaju velika gospodarstva u svijetu i među 10 su najvećih proizvođača nafte, ali **nisu** među 10 najvećih izvoznika nafte. Objasnite razloge takvoga stanja.

Prostor za koncept:

OBRAZOVNI ISHOD: povezati prirodna i društvena obilježja Zemlje te ih prepoznati i smjestiti u prostor i na geografsku kartu

NAČIN BODOVANJA I TOČNI ODGOVORI:

0 bodova – netočan odgovor ili nije naveden odgovor ili ako su navedeni samo primjeri država bez objašnjenja

1 bod – za navedene odgovarajuće primjere država (bilo koje tri od navedenih država: SAD, Kina, Brazil, Ruska Federacija) i objašnjena jedna država

2 boda – za navedene odgovarajuće primjere država i objašnjene dvije države

3 boda – za navedene odgovarajuće primjere država i objašnjene tri države

Među 10 najvećih proizvođača nafte, ali ne i među 10 najvećih izvoznika nafte su države SAD, Kina, Brazil i Ruska Federacija.

SAD ima najveće gospodarstvo svijeta i velike potrebe za naftom, stoga se malo proizvedene nafte izvozi.

Kinesko je gospodarstvo 2011. godine bilo drugo gospodarstvo prema vrijednosti BND-a. Zbog potreba gospodarstva i brojnoga stanovništva malo se proizvedene nafte izvozi.

Brazil ima veliko gospodarstvo, brojno stanovništvo i velike potrebe za naftom. Njegovo je gospodarstvo manje od gospodarstva SAD-a i Kine, ali znatno je i manja proizvodnja nafte u odnosu na SAD i Kinu, a manje su i rezerve u usporedbi sa SAD-om i Kinom.

Ruska Federacija proizvodi znatno više nafte od SAD-a i Kine i ima znatno veće procijenjene zalihe nafte od tih država, a zbog manje veličine gospodarstva i manjega broja stanovnika među najvećim je izvoznicima nafte.

7. Priprema za ispit

Literatura za pripremu ispita iz Geografije su svi udžbenici za gimnazijski program i geografski atlasi koje je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Popis odobrenih udžbenika može se naći na mrežnoj stranici Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (www.mzos.hr).

Popis obrazovnih ishoda za svako područje ispitivanja pristupniku može služiti za provjeru usvojenoga znanja.

Dobro poznavanje načina ispitivanja znatno će pomoći pristupniku da uspješno riješi zadatke u ispitу.

Pristupniku se savjetuje:

- proučavanje ispitnih cjelina te primjera zadataka
- rješavanje provedenih ispita
- aktualizacija brojčanih podataka iz publikacija Državnoga zavoda za statistiku, UN-a i specijaliziranih organizacija UN-a
- praćenje najvažnijih događaja u Hrvatskoj i svijetu u medijima i stručnim časopisima.

